

Vol 3, Nr 1, 2024

Fufos

FORSKNING & UTVECKLING
I FÖRSKOLA & SKOLA

Forskning och utveckling i förskola och skola (Fufos)

Piteå kommun

VOL 3, NR 1 2024

Forskning och utveckling i förskola och skola (Fufos)

ISSN: 2004-3635

Materialet publiceras via open access (öppen tillgång) under Creative Commons-licensen CC BY-NC-ND 4.0.

Ansvarig utgivare: Malin Westling

Redaktör: Ulrika Bergmark

Distribution: Utbildningsförvaltningen

Piteå kommun, 941 28 Piteå

Tfn: +46911-69600

Layout: Kommunikationsavdelningen, Piteå kommun

Elektronisk version tillgänglig på: www.pitea.se

Om tidskriften

Den populärvetenskapliga tidskriften *Forskning och utveckling i förskola och skola* (Fufos) har inrättats av Piteå utbildningsvetenskapliga råd. Tidskriften fyller en viktig funktion som gemensamt forum för aktörer i förskola, skola och universitet som intresserar sig för att utveckla och sprida kunskaper om praktiskt arbete med samverkande forskning och utveckling i förskola och skola. Syftet med tidskriften *Forskning och utveckling i förskola och skola* är att erbjuda lärare, rektorer och forskare en möjlighet att publicera lärdomar gjorda inom exempelvis: aktionsforskning, forskningscirklar, examensarbeten och forsknings- och utvecklingsprojekt som utgår från lärares och rektorers frågor kring det pedagogiska arbetet i förskola och skola. Genom att tidskriften vänder sig till författare inom såväl förskola och skola som universitet utgör den ett viktigt komplement till vetenskapliga tidskrifter och en unik publiceringsmöjlighet för yrkesverksamma inom skolan och ett forum för att generera och sprida beprövad erfarenhet.

Redaktör

Ulrika Bergmark, vetenskaplig ledare Piteå kommun och professor i pedagogik, Luleå tekniska universitet.

Redaktionsråd

Eva Alerby, professor i pedagogik, Luleå tekniska universitet.

Linda Andersson, rektor Pitholmsskolan, Piteå kommun.

Sara Cervantes, universitetslektor i pedagogik, Luleå tekniska universitet.

Sara Viklund, kommundoktorand, Piteå kommun & Umeå universitet.

Accepterade bidrag publiceras elektroniskt på Piteå kommuns hemsida (www.pitea.se). Materialet publiceras via open access (öppen tillgång) under Creative Commons-licensen CC BY-NC-ND 4.0, vilket innebär att det är tillåtet att sprida materialet, men endast i icke-kommersiella sammanhang. Texterna får inte bearbetas och författaren måste erkännas. Publicering medför inga kostnader. Arvode utgår ej, varken för publicerade bidrag eller för granskningsuppdrag. Både författare och tidskrift har upphovsrätt till innehållet.

Innehåll

- 5** "Tänka framåt, tänka bakåt, tänka runt och tillbaka" – rörelser i ett utvecklingsprojekt om undervisning i förskolan
Moa Frid, Erika Jonsson, Lena Johansson & Åsa Pettersson
- 20** Måste det vara kul hela tiden? En studie kring motivationsskapande faktorer som elever i årskurs 7–9 identifierar
Camilla Sundberg Thurfjell, Mimmi Lind-Löfgren, Anders Sundström, Katharina Harju & Teis Christiansen
- 30** Den magiska dockteaterlådan – Ett inspirerande läromedel för förskolan
Anders Råde
- 41** Undervisning och förhållningssätt som motiverar dagens elever till ökade kunskaper i ämnen
Anna Lagerlöf-Nordsvahn, Caroline Lindgren, Niclas Lyckander, Annika Malm, Elisabeth Pettersson & Birgitta Westerberg
- 60** På väg mot kollektivt lärande – inom ramen för samverkan mellan skola och universitet
Tord Göran Olovsson, Johan Hansson, Linda Granberg, Maria Lööf, Maria Markgren, Johanna Smitt & Andreas Westerberg

Den magiska dockteaterlådan – Ett inspirerande läromedel för förskolan

Anders Råde

Sammanfattning

Syftet med detta praktiktäna forskningsprojekt är att framställa och pröva ett läromedel för förskolan där dockor används som didaktiskt verktyg. Projektet är en del i ett forskningsprojekt finansierat av Lärarhögskolan i Umeå där ett läromedel, *Den magiska dockteaterlådan*, har framställts och sedan prövats på fem förskolor. Utprovningen har sedan utvärderats genom en enkät som besvarats av fyra förskolor. Utvärderingen visar att lådan har använts i både planerad och spontan undervisning. Ett par förskolor har använt ”Learnings stories” (LS) och ser fördelar med denna dokumentationsform. Flertalet pedagoger beskriver att dockornas utformning som både djur och människor samt olika storlekar har uppskattats av barnen. Även lådans utformning som en liten dockteaterscen, inspirerade både barn och pedagoger att använda läromedlet. Dock framhåller pedagogerna också att läromedlet behöver utvecklas med enklare pjäser och färre dockor, med för barnen kända berättelser samt att lådans konstruktion kan förbättras. En analys av resultatet utifrån sociokulturell teori indikerar att läromedlet kan stödja barnens lek och fantasi och att dockorna kan ses som funktionella ”boundary objects” (BO) (gränsöverskridande objekt) mellan pedagogernas undervisning och barnens lek.

Anders Råde

Universitetslektor

Institutionen för tillämpad utbildningsvetenskap

Umeå universitet

anders.rade@umu.se

Inledning

Dockor som didaktiska verktyg i förskolan har stora fördelar med sin visuella kraft som med sin lustfullhet och fantasifullhet fångar barns uppmärksamhet (Tierney, 1995). Dock har dess användning minskat inom svensk förskola och förskollärarytbildning (Forsberg Ahlcrona, 2009). Internationellt visar forskning att dockor kan användas på olika didaktiska områden som att träna barns sociala kompetens, kommunikation, ämneslärande och stödja barns lek (Kröger & Nupponen, 2019; Råde, 2021, 2022). Inom professioner som lekterapi och omvårdnad är användning av dockor etablerat som professionellt verktyg (Kjellstrand Hartwig, 2014) och finns också som en vetenskaplig samtalsmetod, *Berkeley Puppet Interview* (Epstein et al., 2008).

Dockor som didaktiskt verktyg har också fördelen att det är föremål/artefakter som barnen använder i sin lek och ger därmed undervisningen en närhet till barnens lekvärld och kan på så sätt inspirera denna (Hakkarainen et al., 2013; Hatzigianni et al., 2020; Wohlwend, 2017). Dockor i undervisningen kan också öka förskolebarnens vilja att samarbeta samt deras intresse och koncentrationsförmåga (Remer & Tzuriel, 2015). Annan forskning visar att dockor i förskolan underlättar och stödjer barnens egna samtal och pedagogernas samtal med barnen (Liston, 2015; Stagg Peterson et al., 2019). Studier har också visat att dockor kan användas för att träna och stödja barns sociala beteende eller konflikthantering (Aminimanish et al., 2019; Choi & Md-Yunus, 2011; Remer & Tzuriel, 2015).

Studier har också visat att dockor som didaktiskt verktyg kan ha nackdelar som kan ses som antingen pedagogiska eller kontextuella (Råde, 2022). En pedagogisk utmaning är pedagogers bristande praktiska färdigheter i att använda dockor och en annan utmaning är att inte alla barn fångas av dockan eller att de blir för upphetsade av dockan (Liston, 2015). En kontextuell utmaning kan vara att dockan i undervisningen inte anpassats till den kulturella kontext som barnen befinner sig i (Stagg Peterson et al., 2019). En annan kontextuell utmaning har visat sig vara att alla barn inte är mottagliga för andra barns lek och samtal med dockor och inte förstår hur kommunikationen med dockor fungerar (Bateman, 2018).

Internationellt finns en etablerad dokumentationsform för alla former av lärande hos förskolebarn, "Learning stories" (LS), som utvecklats på 1990-talet på Nya Zeeland (Carr & Lee, 2019). LS är en speciell form av dokumenterade och strukturerade observationer och förekommer i en rad länder runt om i världen som Australien, Finland, Island, Norge, Saudiarabien, Storbritannien och Tyskland (Knauf, 2020). Metoden har flera fördelar genom sin visuella framställning, tydliga koppling till läroplan och synliggörande av barns lärande (Carr & Lee, 2012; Karlsdottir & Gardasdottir, 2010). I detta projekt valdes att pröva LS då metoden inte har använts i någon större utsträckning i Sverige och verkar relevant för att fånga barns lärande i förskolan kopplat till dockor som konkret och visuellt didaktiskt verktyg.

I ett projekt finansierat av Lärarhögskolan vid Umeå universitet studerades dockanvändning som didaktiskt verktyg i förskolan. En del i projektet var att sammanställa forskningen inom området som har publicerats i två artiklar (Råde, 2021, 2022). En annan del i projektet var att utveckla och pröva ett didaktiskt läromedel med dockor i fokus, så kallad dockteaterlåda. Lådan framställdes och fick benämningen *Den magiska dockteaterlådan* men corona-pandemin försvårade och fördröjde interventionerna ute på förskolor.

Syfte och frågeställningar

Syftet med denna artikel är att belysa möjligheter och utvecklingsområden för dockan som didaktiskt verktyg, i form av ett läromedel (dockteaterlåda), i förskolan. Hur kan barnens lärande påverkas av detta verktyg?

Teori

En teoretisk utgångspunkt i projektet har varit sociokulturell teori där begrepp som proximal utvecklingszon (PUZ), har använts (Bredikyte, 2011; Vygotsky, 2016). PUZ definieras i denna teori som gapet mellan de färdigheter ett barn klarar av att göra själv och vad hen klarar av att göra med stöd av lärare eller tillsammans med andra mer kapabla kamrater (Vygotsky, 2016). Inom denna teori ses också leken ha en viktig funktion i att utmana barnet och i leken befinner sig ofta barnet i sin PUZ (Vygotsky, 2016).

Ett annat analytiskt begrepp har varit ”boundary object”, BO eller ”gränsöverskridande objekt” (Bowker & Star, 1999). BO ses som ett objekt som kan förena olika gemenskaper med stöd i Wengers (1998) praktiska teori och beskrivs också som ett medierande verktyg inom sociokulturell teori (Tuomi-Gröhn & Engeström, 2003). I detta projekt ses dockorna i pedagogernas undervisning, den didaktiska gemenskapen, som BO då de har en närhet och likhet med barns lekvärld, lekens gemenskap. Dockorna som objekt befinner sig i gränsområdet mellan pedagogik och lek, och pedagogernas undervisning med dockor fångar barnens uppmärksamhet samt att de även kan stimulera och inspirera barnens egen lek. Användningen av dockor i undervisningen kan också ses stödja barns fantasi och kreativitet, något som ses som betydelsefullt för barns lärande inom den sociokulturella teorin (Vygotsky, 2004).

Projektet inspireras även av en praktisknärlig och en aktionsforskningsinriktning (Rönnerman, 2018). Aktionsforskningsprocessen brukar delas upp i fyra faser, identifiera område, planera/iscensätta/dokumentera aktiviteter, analysera/reflektera över processen samt sprida lärdom för fortsatt utveckling (Bergmark & Viklund, 2021). Projektet följer inte alla stegen i aktionsforskning, utan främst de två sista, genom att den första fasen av interventioner, som denna artikel handlar om, är tänkt att följas upp av en fas där dockteaterlådan utvecklas i nära samråd med pedagoger på fältet. Även första fasen avsågs ha en utgångspunkt i pedagogernas/aktörernas behov, men en problematik var att inga tillfrågade övningsförskolor

visade intresse för projektet. Initialt var tanken att projektet skulle gynna övningsförskolornas fördjupning. Ett annat problem var utbrottet av covid-19 och dess efterföljande restriktioner som försvårade samarbetet mellan forskare och pedagogerna på förskolorna.

Metod och genomförande

Under våren 2020 efterfrågades övningsförskolor om att medverka i projektet, och då inga av dessa visade intresse gick förfrågan ut till ett större antal förskolor. Under hösten 2020 genomfördes en pilotstudie på en förskola som visat intresse att delta. Projektledaren genomförde fyra besök där en grupp på ca åtta tvååringar fick delta i korta dockträffar på ca 20 minuter. Träffarna utvärderades genom ett formulär för att dokumentera LS, och en enkät till medverkande pedagog. LS var konstruerade utifrån den ursprungliga versionen skapad i Nya Zeeland men anpassad till den svenska läroplanen (Carr & Lee, 2019). LS består av ett formulär som är uppdelat i läroplanens olika delar, *Normer och värden*, *Omsorg, utveckling och lärande*, *Barns delaktighet och inflytande*, *Förskola och hem* och *Övergång och samverkan* (Skolverket, 2018). För varje del finns utrymme att notera en berättelse utifrån aktuellt lärande som observerats hos barnen. Formuläret avslutas med en reflektionsdel där ”Didaktisk analys” och ”Vad händer sedan?” ska noteras.

Under våren 2021 utvecklades läromedlet *Den magiska dockteaterlådan*, en trälåda i storlek som en banankartong och som en liten dockteaterscen med belysning, ridå, falllucka och så vidare. Fem kortare pjäser med tillhörande dockor skapades, *Klossarnas underbara värld*, *Lejonet och musen*, *Korpen och räven*, *Stopp, nej och hej* och *Dockor för fritt spel*. Fyra pjäser spelades in på filmer som går att nå via en QR-kod i anvisningarna till lådan, för att kunna användas som inspiration för pedagoger och barnen hur materialet kan nyttjas. En liten låda med rekvisita för inledning och avslut av undervisning skapades och som även förevisades i en film om grundläggande dockteaterteknik.

Under hösten 2022 och våren 2023 fick fem intresserade förskolor låna den i projektet utvecklade magiska dockteaterlådan under två till sex veckor. Mellan varje utlåning så behandlades alla dockor och rekvisita med UV-ljus för att förhindra smittspridning. Efter interventionerna utvärderades dessa via en enkät där lådans möjligheter och utvecklingsområden efterfrågades. Den besvarades av fyra av fem förskoleavdelningar. Resultatet har sedan tematiserats och presenteras som olika aspekter inom möjligheter respektive utvecklingsområden för den magiska dockteaterlådan.

Etiska överväganden

I pilotstudien efterfrågades vårdnadshavarnas samtycke, och under pilotinterventionerna uppmärksammades noggrant barnens intresse och vilja att delta.

I enkätstudien efter den huvudsakliga interventionen informerades deltagarna om de vetenskapliga etiska principerna och gavs möjlighet att samtycka eller inte (Vetenskapsrådet, 2017).

Resultat

Pilotstudien

En sammanställning av fyra av projektledaren ifyllda LS visar att barnen fångas av dockorna och de roas av att få pröva dockorna själva. Eftersom det var en rätt stor grupp och yngre barn, delades den upp i två grupper. Introduktion med en kort inspelad film med samma docka blev lyckat, skapade variation och spänning. Barnen fick mot slutet vara mera delaktiga, till exempel köra banankartongbåtar. En pedagog var med under alla fyra träffar och utvärderade sedan interventionerna som positiva upplevelser för barnen. Utvärderingen visar att barnen har varit förväntansfulla inför träffarna, de har lärt sig att lyssna, dela med sig, vänta på sin tur och ta för sig. Dock har några dockor varit för svåra för tvååringar, som till exempel blinda Sara och damen med rullator.

Sammanfattningsvis visar pilotstudien att undervisningen med dockor var positiv för förskolebarnen men att den bör anpassas till barnens ålder.

Möjligheter med Den magiska dockteaterlådan

Utifrån enkäten som besvarades av pedagogerna från fyra av fem deltagande förskolor kan möjligheterna med lådan sammanfattas i fem aspekter:

- Användbar i både planerad och spontan undervisning.
- Tilltalande med variation av dockor som stora/små, djur/människor.
- Inspirerande med en liten teaterscen.
- Färdigt material underlättar användningen för pedagoger/barn.
- Funktionellt material för undervisning om problem och att träna språk.

I enkäten framkommer också att förskolorna har använt lådan mellan fem och 20 gånger, i planerade samlingar, i mera spontana situationer och även fritt av barnen.

Det som var bra och fördelaktigt med lådan är att dockorna har uppskattats av barnen, att de haft olika storlek och föreställt både djur och människor. Den stora korpen blev en favorit på en förskola. Själva lådan som en liten teaterscen uppskattades av barnen och skapade mystik och spänning samt var inspirerande att bygga ihop och ljussätta med tillhörande ficklampor. Upplägget med färdiga sagor, påsar med dockor och filmer underlättade användningen för både

pedagoger och barn. Lådan ses också som ett bra sätt att ta upp problem med barnen och träna språk samt kan även inspirera barnens fria lek.

Sammanfattningsvis lyfter pedagogerna att lådan varit trevlig, rolig och att de gärna haft kvar den i verksamheten. Sagorna har fångat barnens intresse och uppmärksamhet. I sagornas värld kan man lättare rikta in barnens fokus på den planerade aktiviteten och det lärande man vill fokusera på.

Utvecklingsområden för Den magiska dockteaterlådan

Utvecklingsområden för lådan kan utifrån svaren från pedagogerna i enkäten sammanfattas i fyra aspekter enligt följande:

- Önskan om någon enklare berättelse med få dockor.
- Att en av pjäserna bygger på en berättelse/bok/saga som är känd av barnen.
- Att en av pjäserna bör ha tydlig början och slut.
- Att bildstöd vore bra till dockpåsarna samt lite förbättringar av lådans konstruktion.

Pedagogerna lyfter i enkäten vad de anser behöver förändras och utvecklas med lådan. Det hade varit fördelaktigt med fler enklare berättelser med färre dockor, och gärna en pjäs som bygger på något som barnen känner igen som en saga/bok/film/tv-program med tillhörande dockor. Någon pjäs bör ha tydlig början och slut för att motivera och inspirera barnens egen lek med materialet. Ett bildstöd till påsarna vore bra så att barnen lättare själva kan sortera materialet, samt förbättra lådans konstruktion, med mindre tyngd och lite anpassningar av luckor och öppningar.

Barnens lärande med hjälp av Den magiska dockteaterlådan

För denna frågeställning har detta projekt utgått från pedagogernas syn på hur barnens lärande fångats genom dokumentationsformen LS. En tematisering av pedagogernas svar från enkäten om barnens lärande som fångats genom LS ger följande aspekter:

- LS riktar fokus på specifikt lärande
- LS synliggör barnens utveckling
- LS möjliggör att kunna utmana barnen

Ett par förskolor har använt LS både kopplat till lådan och till andra sagor som de läst. Dokumentationsformen lyfter pedagogerna som fördelaktig för att kunna fokusera på ett specifikt lärande och kunna se barnens utveckling. Metoden synliggör vad man ska göra till nästa gång och ger möjlighet att utmana barnen. Det är svårare att avgöra om lådan/dockorna faktiskt utmanade barnen till att uppnå en proximal utvecklingszon men användningen av dokumentationsformen LS indikerar att pedagogerna lättare kunnat observera och utmana

barnens lärande. Det är också möjligt att materialet hade behövt tydligare anvisningar om att det är framtaget för att barnen även själva skulle få nyttja och leka med materialet för att främja utvecklingen av deras fantasi och lek. Det skulle då tydligare kunnat inspirera barnens lek och fantasi och på så sätt stödja barnens utveckling och utmaning eftersom deras lek enligt den sociokulturella teorin försätter dem i proximal utvecklingszon (Vygotsky, 2016). Dock framgår det i vissa fall att pedagogerna beskriver att barns fantasi och kreativitet inspirerats när barnen själv fått leka med lådan och dockorna.

Diskussion

Sammanfattningsvis visar denna studie att läromedlet *Den magiska dockteaterlådan* enligt pedagogerna hade flera goda möjligheter, som att den är användbar i planerad och spontan undervisning, tilltalande med en variation av dockor och inspirerande som liten teaterscen. Det färdiga materialet underlättar för pedagoger och barn och lådan är också funktionell för att samtala om problem och träna barnens språk. Pedagogerna framhåller också att dockteaterlådan har utmaningar där följande kan utvecklas: en enklare berättelse med få dockor, bygga på av barnen känd berättelse, en berättelse med tydlig början/slut samt mer bildstöd och förbättrad konstruktion. Vidare framkommer att pedagogerna menar att barnens lärande kopplat till lådan som fångats genom LS visar på ett riktat och synliggjort lärande samt en möjlighet att kunna utmana barnen. Från pilotstudien kan också aspekter om hur barnens lärande påverkats av lådan lyftas fram och som handlar om att barnen lärt sig att lyssna, dela med sig, vänta på sin tur och ta för sig.

Lådan med dess dockor har enligt pedagogerna flera möjligheter. Dockorna och speciellt deras variation fångar barns intresse, vilket ligger i linje med tidigare studier om dockans visuella kraft (Pitre et al., 2007). Intressant i sammanhanget är att pedagogerna lyfter variationen av dockor med både djur- och människodockor som fördelaktigt. En utmaning med dockor som visat sig i tidigare studier är att inte alla barn tilltalas av dockor (Liston, 2015). Här kan tänkas att just variationen av dockor kan underlätta att fler barn fångas av dockans visuella kraft (Pitre et al., 2007). Även aspekten att dockan kan användas för att träna problem liknar det som tidigare studier visat om dockans funktion att kunna träna barns sociala kompetens (Aminimanish et al., 2019; Choi & Md-Yunus, 2011; Remer & Tzuriel, 2015). Vidare är även resultatet om lådans och dockans möjlighet att träna barns språk något som har visat sig i tidigare forskning (Liston, 2015; Stagg Peterson et al., 2019).

Pedagogernas synpunkter om lådan med dess dockor som användbar i både planerad och spontan undervisning, ett tilltalande och inspirerande material för förskolebarn, ger en viss indikation på att lådan/dockorna kan ses som ett BO för barnens lärande. I några fall beskriver pedagogerna hur barnen inspirerats av lådan och dockorna och att de spelat/lekt själv med dessa. Dock framgår det inte tydligt vad de faktiskt lärt sig, men att deras lek i alla fall har gynnats av

lådan och dockorna. Både pilotstudien och interventionerna med lådan visar på vikten av att barnen själva får pröva på materialet och dockorna och här skulle LS kunna användas mer medvetet för att fånga barnens spontana lärande. Resultat visar också på den visuella kraft som beskrivits i tidigare forskning för dockan som didaktiskt verktyg (Pitre et al., 2007). Ett intressant resultat är också att en variation i både storlek och utformning, människa och djur, tycks enligt pedagogerna öka barnens intresse.

Aspekten att en av pjäserna bör bygga på en känd berättelse/bok/saga har likheter med den tidigare uppmärksammande nackdelen med dockor och där vikten av att undervisningen bör anpassas till barnens kulturella livsvärld (Stagg Peterson et al., 2019). Dock kan ett hinder i sammanhanget vara att få rättigheter att använda kända böcker som till exempel *Alfons Åberg* i ett dylikt läromedel. Men givetvis finns även kända sagor som till exempel *Bockarna Bruse* eller *Den fula ankungen* som är fria att använda som skulle kunna nyttjas.

Även önskemålet från pedagogerna om att materialet bör ha med enklare berättelser och färre dockor kan ses som en indikation på att verktyget bör anpassas till barnens kulturella livsvärld (Stagg Peterson et al., 2019). Detta var också något som tydligt framkom i pilotstudien, och det borde inte vara så svårt att inkludera en pjäs i lådan som är enklare och med färre dockor. Det är även möjligt att de ingående pjäserna skulle kunna ha en kortare och en längre berättelse som alternativ, eller att materialet skulle kunna framställas i två versioner, en enklare för de yngre barnen, ett till tre år och en mer utvecklad för de äldre barnen, fyra till fem år.

Även utvecklingsområdet gällande pjäs med tydlig början och slut kan ses som en önskan om anpassning till barnens kulturella livsvärld (Stagg Petersson et al., 2019). Till materialets försvar kan dock lyftas att flera pjäser faktiskt har relativt tydlig början och slut men det hade kunnat göras ännu tydligare. För några pjäser var tanken att inte ha ett tydligt slut för att mer visa på ett dilemma och öppna upp för barnens fantasi, men detta hade kanske behövt framgå tydligare i instruktionerna för pedagogerna.

Synpunkten om att ha mer bildstöd till materialet är relevant och skulle då också underlätta för barnens egen lek och användning av lådan och under lärande kunna gynna deras fantasi, kreativitet och möjligheter att uppnå den proximala utvecklingszonen (Vygotsky, 2016). Även om dockor som visuella och konkreta föremål fångar barns uppmärksamhet och kan ses som en viktig del i tydliggörande pedagogik (Edfelt et al., 2019), så kan det givetvis göras ännu tydligare genom att integrera bilder i materialet. Dock hade materialet även inspelade filmer som lätt kunde nås via QR-koder som också kan ses som ett stöd för en tydliggörande pedagogik.

Resultatet indikerar inte att barnen skulle haft några större problem med att själva använda och kommunicera med materialet (en kontextuell utmaning med dockor) som andra studier visat på (Bateman, 2018). Det är troligt att materialet med sin dockteaterscen, färdiga pjäser, inspelade filmer underlättade för barnen att själva använda, kommunicera och fantisera med materialet.

Dock vore det intressant att studera närmare hur barnen blev inspirerade av materialet, hur deras fantasi och kreativitet påverkades, hur de kommunicerade med varandra med hjälp av dockorna och så vidare. Detta skulle kunna dokumenteras genom LS eller andra relevanta dokumentationsformer. Ett sätt skulle också kunna vara samtal med barnen med stöd av dockor, då detta verktyg är i fokus i detta projekt. Här skulle man kunna få inspiration och vägledning från andra professioner där dockor används i samtal med barn som inom lekterapi (Kjellstrand Hartwig, 2014) eller som samtalsmetod med barn inom forskning, *Berkeley Puppet Interview* (Epstein et al., 2008).

Avslutningsvis har detta projekt visat på både möjligheter och utvecklingsområden för dockan som didaktiskt verktyg i form av ett läromedel/dockteaterlåda, i förskolan. En möjlighet är att dockan, enligt pedagogerna, uppskattas av barnen och inspirerar deras lek, vilket indikerar att verktyget kan fungera som ett BO, ett gränsöverskridande objekt mellan undervisning och barnens lekvärld. Dock kan detta läromedel även utvecklas för att bli mer funktionellt och då främst anpassas till barnens kulturella lekvärld. Ytterligare studier behövs för att fånga barnens lärande, i form av fantasi och kreativitet, kopplat till detta läromedel med dockor. Samverkansmedel och fondmedel har sökts för att utveckla läromedlet men ännu har ingen ytterligare finansiering erhållits för att utveckla lådan. Dock har förskolor inom två kommuner visat intresse att delta i framtida samverkansprojekt med att utveckla denna magiska dockteaterlåda.

Referenser

- Aminimanesh, A., Ghazavi, Z., & Merhabi, T. (2019). Effectiveness of the puppet show and storytelling methods on children's behavioral problems. *Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research*, 24, 61–65. https://doi.10.4103/ijnmr.IJNMR_115_15
- Bateman, A. (2018). Ventriloquism as early literacy practice: Making meaning in pretend play. *Early Years*, 38(1), 68–85. <https://doi.org/10.1080/09575146.2016.1254162>
- Bergmark, U., & Viklund, S. (2021). *Aktionsforskning i undervisningen: Från idé till handling*. Studentlitteratur.
- Bowker, G., & Star, S. L. (1999). *Sorting things out: Classifications and its consequences*. MIT Press.
- Bredikyte, M. (2011). *The zones of proximal development in children's play*. [Doktorsavhandling, University of Oulu].
- Carr, M., & Lee, W. (2012). *Learning stories: Constructing learning identities in early education*. Sage.
- Carr, M., & Lee, W. (2019). *Learning Stories in Practice*. Sage.
- Choi, D.H., & Md-Yunus, S. (2011). Integration of social skills training: A case study of children with low social skills. *Education 3–13*, 39(3), 249–264. <https://doi.org/10.1080/03004270903501590>
- Edfelt, D., Jahn, C., Reuterswärd, M., & Sjölund, A. (2019). *Tydliggörande pedagogik i förskolan*. Natur & Kultur.
- Epstein, I., Stevens, B., McKeever, P., Baruchel, S., & Jones, H. (2008). Using puppetry to elicit children's talk for research. *Nursing Inquiry*, 15(1), 49–56. <https://doi.org/10.1111/j.1440-1800.2008.00395.x>

- Forsberg Ahlcrona, M. (2009). *Handdockans kommunikativa potential som medierande redskap i förskolan*. [Doktorsavhandling, Göteborgs universitet].
- Hakkarainen, P., Bredikyte, M., Jakula, K., & Munter, H. (2013). Adult play guidance and children's play development in a narrative playworld. *European Early Childhood Education Research Journal*, 21(2), 213-225. <https://doi.org/10.1080/1350293X.2013.789189>
- Hatzigianni, M., Stevenson, M., Bower, M., Falloon, G., & Forbes, A. (2020). Children's views on making and designing. *European Early Childhood Education Research Journal*, 28(2), 286-300. <https://doi.org/10.1080/1350293X.2020.1735747>
- Karlsdottir, K., & Gardasdottir, B. (2010). Exploring children's learning stories as a method for research and practice. *Early Years*, 30(3), 221-240. <https://doi.org/10.1080/09575146.2010.506431>
- Kjellstrand Hartwig, E. (2014). Puppets in the playroom: Utilizing puppets and child-centered facilitative skills as a metaphor for healing. *International Journal of Play Therapy*, 23(4), 204-216. <https://doi.org/10.1037/a0038054>
- Knauf, H. (2020). Learning stories, pedagogical work and early childhood education: A perspective from German preschools. *Education Inquiry*, 11(2), 94-109. <https://doi.org/10.1080/20004508.2019.1591845>
- Kröger, T., & Nupponen, A-M. (2019). Puppet as pedagogical tool: A literature review. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 11(4), 393-401. <https://doi.org/10.26822/iejee.2019450797>
- Liston, M. (2015). Using puppets to provide opportunities for dialogue and scientific inquiry. *Primary Science*, 138, 11-13. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1156798>
- Pitre, N., Stewart, S., Adams, S., Bedard, T. & Landry, S. (2007). The use of puppets with elementary school children in reducing stigmatizing attitudes towards mental illness. *Journal of Mental Health*, 16(3), 415-429. <https://doi.org/10.1080/09638230701299160>
- Remer, R., & Tzurriel, D. (2015). "I teach better with puppets": Use of puppets as a mediating tool in kindergarten education: An evaluation. *American Journal of Educational Research*, 3(3), 356-365. <https://doi.org/10.12691/education-3-3-15>
- Råde, A. (2021). The use of puppets as pedagogical tool for young children: A literature review. *International Research in Early Childhood Education*, 11(3), 22-40.
- Råde, A. (2022). En forskningsgranskning om möjligheter och utmaningar med dockor som didaktiskt verktyg i förskolan. *Nordisk barnehageforskning*, 19(1), 103-122. <https://doi.org/10.23865/nbf.v19.222>
- Rönnerman, K. (2018). Vikten av teori i praktikinära forskning. Exemplet aktionsforskning och teorin om praktikarkitekturer. *Utbildning & Lärande*, 12(1), 41-54.
- Skolverket. (2018). *Läroplan för förskolan: Lpfö 18*. Skolverket.
- Stagg Peterson, S.S., Rajendram, S., & Nazila, E. (2019). Multimodal meaning-making during play in two Northern Canadian Indigenous kindergarten classrooms. *Early Years*, 39(4), 392-407. <https://doi.org/10.1080/09575146.2017.1384994>
- Tierney, J.L. (1995). *Puppetry in early childhood education*. [Doktorsavhandling, University of Massachusetts Amherst].
- Tuomi-Gröhn, T., & Engeström, Y. (2003). *Between school and work: new perspectives on transfer and boundary-crossing*. Pergamon.
- Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed*. <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2017-08-29-god-forskningssed.html>
- Vygotsky, L.S. (2004). Imagination and creativity in childhood. *Journal of Russian and East European Psychology*, 42(1), 4-84. <https://doi.org/10.1080/10610405.2004.11059210>

- Vygotsky, L.S. (2016). Play and its role in the mental development of the child. *International Research in Early Childhood Education*, 7(2), 3-25.
- Wenger, E. (1998). *Communities of practice: learning, meaning, and identity*. Cambridge University Press.
- Wohlwend, K. E. (2017). Who gets to play? Access, popular media and participatory literacies. *Early Years*, 37(1), 62–76. [https:// doi:10.1080/09575146.2016.121969](https://doi.org/10.1080/09575146.2016.121969)

KONTAKT

[Ulrika Bergmark](#)

Redaktör och vetenskaplig ledare

ulrika.bergmark@pitea.se

0911-69 72 98

UTBILDNINGSFÖRVALTNINGEN

0911-69 60 00

www.facebook.com/pitea.se

www.pitea.se/forskningochutveckling

Piteå kommun